

Stilteruimte Wilhelmina Ziekenhuis Assen

Als een regenboog VAN LEEM

Een aantal jaren hebben ze het zonder moeten stellen, maar dankzij de Stichting Vrienden van het WZA heeft het Wilhelmina Ziekenhuis in Assen vanaf juli weer een stilte-ruimte. Een hele bijzondere stilte-ruimte, want de wanden ervan zijn afgewerkt met leem; niet bepaald een product dat je snel zult tegenkomen in een ziekenhuis. En al helemaal niet op de manier die in Assen is gebruikt, namelijk in verschillende kleuren die naadloos in elkaar overvloeien.

TEKST JAN WILLEM KOMMER
FOTOGRAFIE HENK VAN DER VEEN, JAN WILLEM KOMMER

Terug van weggeweest

Steeds meer ziekenhuizen beschikken over een stilte-ruimte; een ruimte waarin je je kunt terugtrekken, waar je je kunt afzonderen van de hectiek. Zeker in een ziekenhuis kunnen mensen daar behoefte aan hebben. Of je nu net vader of oma bent geworden, je man of je beste vriendin hebt verloren, goed of slecht nieuws te horen hebt gekregen, de emoties kunnen hoog oplopen. Dat wil een mens niet altijd voor het oog van tientallen andere laten gebeuren. Een stilte-ruimte biedt wel die privacy waar je dan behoefte aan hebt. Ook bij het Wilhelmina Ziekenhuis in Assen zijn ze overtuigd van het belang van een stilte-ruimte. Jaren terug al werd daar een

ruimte voor beschikbaar gesteld. Ruimtegebrek maakte echter dat hij in de loop der tijd werd opgeofferd. Inmiddels is het ruimtegebrek in het WZA op een structureler manier aangepakt, het ziekenhuis is uitgebreid met nieuwbouw. Het ziekenhuis heeft nieuwe poliklinieken gekregen, een nieuwe apotheek, én een nieuwe stilte-ruimte.

Een compleet andere wereld

Het ontwerp van de nieuwbouw is van Wiegierinck architectuur en stedenbouw uit Arnhem. Het bureau begeleidde ook de aankleding en inrichting van de stilte-ruimte. "We zijn ervan uitgegaan dat de stilte-ruimte een heel andere uitstraling moest krijgen dan

FOTO: HENK VAN DER VEEN

de rest van de nieuwbouw”, zegt Paul Numan. “Het is immers iets heel anders dan een polikliniek of een apotheek.” De architect wilde dat bereiken door een andere wereld te creëren dan die van de strakke en zakelijke nieuwbouw. Het moest intiem en warm worden. In de vierkante ruimte is een krulvormige wand gebouwd die je begeleidt als je de kamer inloopt. Je komt dan als vanzelf aan de andere zijde van de wand, de binnenkant van de krul; afgeschermd van de drukte van de centrale hal. Verder was het idee om de stilteruimte een andere kwaliteit te geven dan de prachtige bosrijke omgeving. Het gevoel om even aan de kust te kunnen zijn om uit te waaien sprak de architect aan.

Dankzij de Vrienden van het WZA en sponsors zoals Bofimex en Claytec heeft het Wilhelmina Ziekenhuis in Assen een unieke stilteruimte.

Dat gevoel creëren, daar speelde de materialisatie een belangrijke rol bij. “We hebben er voor gekozen om de wanden met leem af te werken; dat is daar een prachtig en warm materiaal voor”, zegt Paul Numan.

Geïnspireerd door stampleem

Naast materiaal was ook kleur een belangrijk instrument om dat strandgevoel op te wekken. Voor de wanden van de ruimte zelf en de binnenkant van de krul had de architect gele tinten gekozen. De buitenzijde van de krul

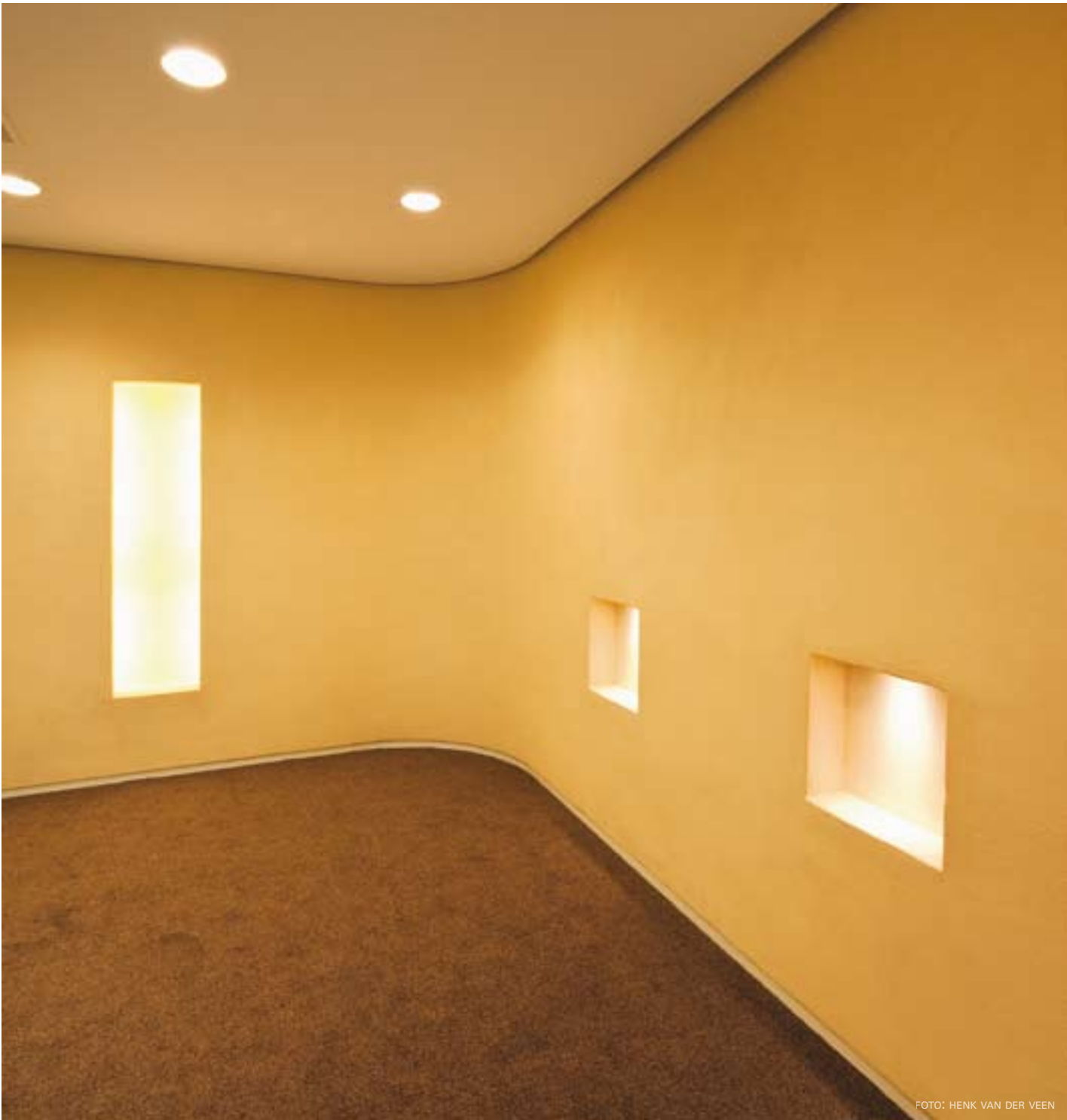

FOTO: HENK VAN DER VEEN

‘Nat maken en flink schuren,
net zolang tot de kleuren
in elkaar overliepen’

FOTO: HENK VAN DER VEEN

De cellulosevezels zorgen ervoor dat de Yosima leemfinish wat harder is en dus beter tegen een stootje kan.

FOTO:
JAN WILLEM KOMMER

SPONSOREN GEZOCHT EN GEVONDEN

Dat het WZA weer een stilteruimte heeft, is voor een flink deel op het conto van de Vrienden van het WZA te schrijven. De stichting is in het leven geroepen om dingen voor de patiënten te regelen waar het ziekenhuis zelf, door tijd- of geldgebrek, niet aan toekomt. De stilteruimte was zo'n ding; er was vooral geen geld voor beschikbaar. Dat probleem hebben de Vrienden van het WZA opgelost door een heleboel sponsors te werven. Een van die sponsors is Bofimex. Kars Geerken van de bouwstoffenhandel in Oosterhout daarover: "Het uitgangspunt voor deze ruimte moest zijn dat het rustgevend en warm afgewerkt zou worden. Leem is daar bij uitstek geschikt voor vanwege de warme en natuurlijke uitstraling. Wij hebben in samenspraak met Claytec de helft van de benodigde materialen gratis geleverd. We hebben dat gedaan om de Vrienden van het WZA te helpen deze zo gewenst stilteruimte te kunnen realiseren. En omdat we dit project zien als een prestigeobject en als een frisse start van ons leemprogramma. De nieuwe stilteruimte in het WZA is namelijk één van onze eerste projecten die volledig in leem worden uitgevoerd."

Kars Geerken over de keuze voor Claytec: "We hebben ons gamma bewust uitgebreid met duurzame leemproducten van Claytec. Die sluiten naadloos aan op het bestaande kalkmortelgamma van Bofimex. Beide mineralen leveren een sterk verminderde CO2 uitstoot op als men de productie vergelijkt met die van cement. Dit 'groen' denken en het werken met deze niet-alledaagse bouwstoffen past uitstekend bij waar Bofimex voor staat."

Om de stilteruimte een sfeer van zand en strand te geven zijn de wanden afgewerkt met Claytec leem, licht geschuurd om het een korrelige structuur te geven.

moest in verschillende kleuren worden afgewerkt. Maar er mocht geen scherpe afscheiding te zien zijn tussen de verschillende kleuren, ze moesten geleidelijk in elkaar overvloeien, van donker naar licht. "Ik heb me een beetje laten inspireren door stampleemwanden", legt Paul Numan uit. "Die kleurschakering en die kleurovergangen vind ik erg mooi. Verschil is dat ze bij stampleem horizontaal lopen en hier verticaal." Ecowonen werd ingeschakeld om de bijzon-

dere wandafwerking te realiseren. Peter van Hemert van het bedrijf uit Zutphen heeft zich gespecialiseerd in werken met leem, maar zo'n kleurverloop had hij er nog niet eerder mee gemaakt. "Het was een behoorlijke uitdaging om het zo te maken", zegt hij.

Claytec en Yosima op de wand

Het eerste gedeelte van het werk was wél bekend en vertrouwd, al werkte Peter van Hemert wel met een relatief nieuwe leem,

Claytec. Het product dat in Duitsland al wat langer in gebruik is, wordt sinds kort door Bofimex op de Nederlandse markt aangeboden. "Het werkt niet zo als de leemsoorten die ik gewend was; die zijn wat zanderiger terwijl hier meer klei in zit. Dat voel je, deze leem smeert anders", aldus de stukadoor. Het plaatmateriaal van de twee rechte wanden heeft hij voorgestreeken met een hechtprimer en afgewerkt met twee dunne lagen Yosima, de kleurleem van Claytec. "Deze finish bevat cellulosevezels. Dat maakt hem veel harder dan andere leemfinishes. Daardoor stoft hij niet en kan hij best tegen een stootje", zegt Peter van Hemert. "Een ander voordeel is dat je deze finish in 138 standaardkleuren kunt krijgen. Dat betekent dat je hem eigenlijk nooit zelf op kleur hoeft te maken, en dat je dus minder kans op kleurverschillen hebt. En je hoeft hem ook niet te sausen om hem op kleur te krijgen." Uiteraard had architect Paul Numan uit dat enorme aanbod een geeltint uitgezocht. Samen met de fijn geschuurde afwerking moet dat voor het zand- en strandgevoel zorgen.

Dikke laag basisleem

Voor de binnenzijde van de krul, en de muur waarin hij overgaat, is een Yosima in een wat lichtere tint geel gebruikt. De afwerking is iets anders dan die bij de rechte muren, en dat heeft alles te maken met de voorbereiding. Peter van Hemert heeft de watervaste platen van de metalstudwand met een hechtprimer voorgelijmd, en daar een hechtleem op aangebracht als vertinlaag. Na horizontaal opruwen van die vertinlaag heeft hij het geheel uitgevlakt met een 1,5 cm dikke laag basisleem met stro. Die laagdikte zorgt er ook voor dat de leem zijn vochtregulerende werk

'Die kleur-
schakering en
die kleurover-
gangen vind
ik erg mooi'

kan doen, en hij maakt de terugliggende plint mogelijk waardoor de decoratieve wand lijkt te zweven. Consequentie van de laagdikte is echter wel dat er kans op krimpscheurtjes ontstaat. "Ik heb hem eerst met het mes vlakgemaakt en vervolgens geschuurd; dan heb je minder kans op die scheurtjes", zegt Peter van Hemert.

Mengen, natmaken en schuren

Dé uitdaging vormde uiteraard de buitenzijde van de krul met zijn verschillende kleuren, en dan vooral het gelijkmatig overvloeien van die kleuren. "Lastig om te maken", erkent architect Paul Numan. "Over de juiste kleuren waren we het snel eens, maar de grote vraag voor mij was of de stukadoor ze in het kleur-

De gekrulde muur zorgt voor privacy, een beetje afzondering van het drukke ziekenhuisleven.

FOTO: HENK VAN DER VEEN

verloop kon krijgen dat ik wilde." Het palet zou zeven kleuren gaan bevatten, van donkergrijs naar lichtgeel. Peter van Hemert verdeelde de krul in zeven gelijke vlakken. In elk vlak zette hij de finish op in de gewenste kleur. Vervolgens mengde hij de kleuren van de aangrenzende vakken en bracht dat mengsel aan op de aansluitingen. "Daarna was het een kwestie van nat maken en flink schuren, net zolang tot de kleuren in elkaar overliepen", zegt hij. "Vervolgens heb ik er nog met een spackmes horizontale banen in getrokken

Aan de buitenzijde is de krullende wand afgewerkt met een leemfinish in verschillende kleuren, die in elkaar overvloeien. Het kleurverloop van donker naar licht heeft niet alleen een esthetische maar ook een geleidende functie.

want er moest iets van beweging in komen. En toen heb ik het nog weer wat open-gemaakt om de juiste textuur te krijgen." Het resultaat mag er zijn; een stilteruimte die een compleet andere wereld is dan de rest van het ziekenhuis, met een fraaie lemen wand die absoluut uniek is in Nederland.

STILTERUIMTE WZA

Opdrachtgever Wilhelmina Ziekenhuis Assen/
Vrienden van het WZA, Assen

Architect Wiegerinck architectuur en
stedenbouw, Arnhem

Aannemer Plegt-Vos Noord BV, Assen

Stukadoorswerk Ecowonen, Zutphen

Dekvloer Prostuc BV, Assen

Wand- en plafondmontage Schell projects,
Arendonk, België

FOTO: HENK VAN DER VEEN